

Mennybemenetel ünnepe

► ApCsel 1,1–11

Miért álltok itt az égre nézve?

A vasárnap jellege

Az ógyházban Krisztus mennybemeneteléről a Szentlélek eljövételével együtt pünkösdkor emlékeztek meg. Egeria útinaplójának beszámolója szerint a 4. század végén Jeruzsálemben már elkülönülve ünneplik a húsvét utáni negyvenedik napon. Szent Ágoston már apostoli eredetű ünnepként hivatkozik rá. Magyarországon a mennybemenetel, azaz az *ascensio Domini* elnevezése áldozócsütörtökként terjedt el, mivel a katolikus

egyházban ez volt az utolsó alkalom az évente legalább egyszer kötelező szentáldozáshoz járuláshoz. Liturgikus színe a fehér.

Amit a textusról tudni kell – A perikópa megértése

Perikópánk az Apostolok cselekedetei nyitóverseiből áll. Ezek átmenetet képeznek a lukácsi kettős mű, az evangélium és a Cselekedetek könyve között. Szakaszunk három egységre

osztható: az első a prólógus (1–3. vers), a második a tanítványok kérdése és Jézus válasza (4–8. vers), a harmadik a mennybemenetel elbeszélése és angyali értelmezése (9–11. vers). Ennek a nyitó szakasznak többretű funkciója van. Egyfelől átvezetésül szolgál a feltámadás és az egyház története között, másfelől megfogalmazza a misszió térképét és menetét, hiszen a 8. vers gyakorlatilag az Apostolok cselekedeteinek egész szerkezetét előrevetíti. Harmadrészt pedig Jézus mennybemenetelének kozmikus jelentőségű üdvtörténeti eseményét beszéli el, végül pedig a visszatérés ígérétevel eszkatológiai perspektívát tár elénk.

Az első szakaszban lényeges görög kifejezés az *érxato* (1. vers), azaz hogy Lukács az első művét arról írta, hogy hogyan kezdett Jézus cselekedni és tanítani. Ez arra utal, hogy mindaz, amit a második műben leír, ugyanúgy folytatólagosan Jézus cselekvésének és tanításának a története, hiszen az egyház által a feltámadott Krisztus tevékenykedik.

A negyven nap motívuma (3. vers) ószövetségi és evangéliumi előképeket idézhet fel bennünk: Izrael pusztai vándorlása, Mózes tartózkodása a Sínai-hegyen, Illés vándorlása vagy éppen Jézus böjtölése a pusztában egyaránt negyven évig vagy negyven napig tartott. Ez az időegység mindig az átmenet, a felkészülés ideje, csakúgy, mint perikópánk esetében. Lényeges még a harmadik versben, hogy Jézus a negyven nap alatt is Isten országának dolgairól beszél a tanítványainak, csakúgy, mint az evangéliumban. Ez is aláhúzza a kontinuitást a húsvét előtti íge hirdetéssel.

A Jeruzsálemben való várakozás parancsa az Atya ígéréteinek beteljesedéséig ugyancsak egy lényeges lukácsi motívumot rejt magában, hiszen Jézus útját a szent városba Lukács írja le a leghosszabban az evangélisták közül, mintegy tíz fejezeten keresztül, az Apostolok cselekedeteiben pedig minden Jeruzsálemből indul ki. Az Atya ígérete itt a Szentlélekre vonatko-

zik, ahogy azt később ApCsel 2,28-ban láthatjuk Jóel 3 felidézésével, illetve Lk 24,49 kapcsán is. A jánosi keresztség és a Szentlélekkel való megkereszteltetés két üdvtörténeti korszak különbségét is magában hordja.

A tanítványok kérdése (6. vers) még mindig egy nemzeti messiási várakozás meglétéről tanúskodik, csakúgy, mint korábban az emmausi tanítványok esetében láthattuk. Jézus válasza nem a *baszileia* mibenlétére vonatkozó félreértéseket oszlatja el, hanem jelzi, hogy az Atya által önmagának fenntartott idők és alkalmak tudása nem a tanítványok kompetenciája. Az itt szereplő *khronousz* é *kairousz* a görög időszemlélet két markánsan különböző kifejezése. Az egyik a lineáris időre vonatkozik, míg a másik az isteni beteljesedési időre, az alkalmas időre, a minőséggel telített időre.

A perikópa kulcsmondata a 8. vers. Túl azon, hogy előrevetíti a könyv egész szerkezetét (1–7. fejezet: Jeruzsálem, 8–12. fejezet: Júdea és Samária, 13–28. fejezet: a pogány világ), egy olyan jézusi ígélet fogalmazódik meg benne, amely alapvetően meghatározza a mai napig, hogy mi a tanítványok feladata. Amikor a Szentlélek eljön, akkor a tanítványok erőt (dünamisz) kapnak, hogy Krisztus tanúi (martíresz) legyenek. Lukácsnál a *dünamisz* olyan isteni hatalom, amely cselekvővé tesz. Ez az isteni erő teszi alkalmassá a tanítványokat a tanúságtételre, akár egészen a mártírsors felvállalásáig menően.

A 9. vers passivumban álló állítmányának (égerthé – felemeltett) ki nem mondottalanya Isten. A felhő motívuma nem időjárásijelenség, hanem a negyvenes számhoz hasonlóan ugyancsak bibliai jelkép, gondoljunk a kivonulás felhőjére, a Sínai-hegyen lévő felhőre vagy a dicsőség felhőjére a templomban. Ezek mindig Isten közvetlen jelenlétére utalnak az Ószövetségben.

A két fehér ruhás férfi megjelenése (10. vers) nagyon hasonlít a lukácsi feltámadásel-

beszélés jelenetéhez (Lk 24,4). Kérdésük rendkívül lényeges: „...*miért álltok itt az ég felé nézve?*” A tanítványi lét nem a mennyei szférák passzív fürkészéséből áll, hanem aktív küldetés és történelemben, ahogy azt a kibontakozó Apostolok cselekedetei részletesen elénk tárja. Jézus pedig ugyanúgy fog visszajönni, ahogy felemeltetett.

Összegzésképpen, textusunk négy fontos teológiai súlypontot hordoz. Krisztológiai üzenete az, hogy Jézus feltámadt, tanított, majd pedig felmagasztaltatott. Ez utóbbi mozzanat a megváltás krisztusi műve utolsó fázisának, a végső egyetemes visszahatásnak, a Szentlélek kitöltetésének előfeltétele egyben. A pneumatológiai üzenet az, hogy a Szentlélek erőt ad, misszióba küld, és jelenvalóvá teszi Krisztust. Az ekklezológiai üzenet az, hogy az egyház lényege a tanúságtétel, mert az egyház nem más, mint tanúk közössége. Végül az eszkatológiai tartalom az, hogy az egyház közties időben él, amely két pólus, Krisztus mennybemenetele és visszajövele között húzódik. Mindez dinamikájában szemlélve úgy fest, hogy Krisztus felemeltetésével a megváltás kozmikus dimenziót kap. A Szentlélek alászállásával az isteni élet belép az emberi történelembé. A tanítványok kiküldetésével az emberi lét missziós formát ölt.

Igehirdetési vázlat

A probléma az igeszakaszban

A mennybemenetel történetében van egy különös pillanat, amikor a tanítványok ott állnak az Olajfák hegyén, és Jézus beszél velük, majd felemeltetik, és felhő takarja el a szemük elől. A tanítványok pedig csak állnak, és nézik az eget. Ebben a jelenetben talán egyszerre van jelen a csodálat és a bizonytalanság. A tanítványok az elmúlt hetekben hatalmas dolgokat éltek át, hiszen látták Jézust meghalni a kereszten, majd pedig feltámadni a halálból. Negyven napon át hallgatták

tanítását Isten országáról, és most, amikor már talán azt gondolják, hogy végre minden világos lesz, Jézus eltűnik a szemük elől. Nem csoda, hogy az ég felé néznek.

Valójában azonban már korábban is látszik, hogy a tanítványok nem értik teljesen, mi történik. Amikor Jézus beszél velük, megkérdezik tőle: „*Uram, nem ebben az időben állítod helyre Izráel országát?*” A kérdés azt mutatja, hogy még mindig földi, politikai fordulatot várnak, mégpedig olyan királyságot, amely azonnal láthatóvá válik. De Jézus válasza egészen más irányba mutat, mert nem történelmi fordulópontokról, sem pedig az idők kiszámításáról beszél, hanem arról, hogy a tanítványok erőt kapnak majd a Szentlélektől, és tanúi lesznek a világban. Mégis, amikor Jézus eltűnik a szemük elől, a tanítványok csak állnak, és nézik az eget.

A probléma a mai világban

Ez a pillanat ránk is nagyon jellemző. Amikor Isten cselekszik, mi sokszor csak állunk, és próbáljuk megérteni, mi történt. Amikor Isten terve kibontakoznak, olykor bizonytalanul keressük a helyünket, mi is az ég felé nézünk, persze nem szó szerint, hanem lélekben. Várjuk, hogy Isten látványosan beavatkozzon a világba, hogy egyértelműen megoldja a problémákat, hogy a hitünk bizonyossága kézzelfogható módon jelenjen meg. Közben gyakran úgy érezzük, mintha Krisztus távol lenne, hiszen a világ és benne a mi életünk tele van bizonytalansággal, konfliktussal, szenvedéssel. Az egyház sem mindig erős bástya, hiszen emberi gyengeségek, botrányok tépázzák. Miközben tehát kérdések és keresések között élünk, könnyen úgy érezhetjük magunkat, mint az Olajfák hegyén álló tanítványok. Mintha Jézus eltűnt volna a szemünk elől, és mi csak állnánk, és néznénk az eget. Hitünk egyik nagy kísértése az, hogy tétlen várakozássá váljék, hogy keresztény életünk csupán egyfajta vallásos, a mennyre irányuló fürkészés, de nem találja a helyét a világban.

Isten kegyelme az igeszakaszban

Alapigénkben azonban ebben a pillanatban megszólal a két fehér ruhás alak: „*Galileai férfiak, miért álltok itt az ég felé nézve?*” Ez a kérdés egyszerre ébresztő és vigasztaló hatású. Ébresztő, mert arra hívja a tanítványokat, hogy ne maradjanak tétlenek. De vigasztalás is, mert emlékezteti őket arra, hogy Jézus nem tűnt el végleg. „*Ez a Jézus, aki felvitetett tőletek a mennybe, úgy jön el, ahogyan láttátok őt felmenni a mennybe.*” A mennybemenetel tehát nem Jézus eltűnése, hanem inkább felmagasztalása. A feltámadt Krisztus az Atya jobbján uralkodik, és az ő hatalma nem egy földi királyság hatalma, hanem Isten uralma az egész teremtett világ felett. Jézus nem hagyta magára a tanítványokat, hiszen megígérte nekik a Szentlelket, azt az erőt, amely képessé teszi őket arra, hogy a tanúi legyenek. A történet tehát nem azzal ér véget, hogy Jézus eltűnik, hanem hogy a tanítványok küldetést kapnak.

Isten kegyelme a mai világban

Ez a kegyelem ma is érvényes. Mennybemenetel ünnepe arra emlékeztet bennünket, hogy Krisztus nem hagyta el az egyházát, Lelke által jelen van közöttünk. Minket is ugyanazzal a küldetéssel bíz meg, mint az első tanítványokat, hogy az ő tanúi legyünk. Nem azt kéri tőlünk, hogy minden kérdésre tudjuk a választ, vagy hogy erősek és hibátlanok legyünk, hanem azt, hogy tanúi legyünk annak, amit Isten cselekedett, hogy Krisztus él, hogy nem a bűné és a halálé az utolsó szó, mert Isten országa már elkezdődött ebben a világban. Miközben ezt tesszük, nem maradunk egyedül, mert az a Lélek, amely pünkösdkor kiáradt, ma is munkálkodik közöttünk és bennünk. Ezért a mennybemenetel nem a hiány ünnepe, hanem a reménység ünnepe, mert Krisztus uralkodik, és vissza fog jönni.

További javaslatok az istentisztelethez

Lekciók

1Kir 8,22–28; Mk 16,14–20

Énekek

EÉ 226, 227, 228, 278

Illusztrációk

Juhász Gyula: *Föltámadás után*

Negyven napig még a földön maradt
És nézte az elmúló tájakat.
És mondta: Ez Jordán, ez Golgota.
Itt verejték volt és emitt csoda.
És nézte, hogy a játszó gyermekek
Homokba írnak nagy keresztet.
És nézte, hogy a sírján csöndesen
Megnő a fű és borostyán terem.
Aztán megállt a Tábor tetején.
Oly könnyű volt a szíve, mint a fény.
Mint pelyhet, érezte az életet
És derűsen és némán mennybe ment.

Sík Sándor: *Galileai férfiak*

Galileai férfiak,
mért néztek az égre?
Mért, hogy forró könny fakad
férfiak szemébe? –
Jézus Krisztus visszajön,
Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak,
mért, hogy tétlen álltok?
Vár a Kelet és Nyugat,
Krisztus bírta rátok.
Hirdessétek mindenütt:
Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak,
 Fel a küzdőtérre,
 Minden népek szomjasak
 Az Élet Vizére,
 Választottak, bennetek
 Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak,
 milyen jelre vártok?
 Ő tinéktek Lángot ad,
 Égből küldi rátok.
 Várjatok még tíz napig,
 Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak,
 Mért, hogy sírva néztek,
 Jézus Krisztus itt marad,
 Úgy ígérte néktek!
 Világvégig véletek,
 Jézus Krisztus él!

Galileai férfiak,
 ha majd jön az óra,
 élőket és holtakat
 hív majd számadóra:
 a nagy Bíró visszajön,
 Jézus Krisztus él.

Felhasznált irodalom

- BARRETT, C. K. 1994. *The Acts of the Apostles*. 1. köt. T & T Clark, Edinburgh.
- FITZMYER, Joseph A. 1997. *Acts*. Doubleday, New York. (The Anchor Bible.)
- PERVO, Richard I. 2009. *Acts*. Fortress Press, Minneapolis. (Hermeneia. A Critical and Historical Commentary on the Bible.)
- PESCH, Rudolf 1986. *Die Apostelgeschichte*. V/1. köt. *Apg 1–12*. Benziger Verlag – Neukirchener Verlag, Zürich–Einsiedeln–Köln. (Evangelisch-Katholischer Kommentar zum Neuen Testament.)

■ LÁSZLÓ VIRGIL